

DET NÄRA OCH FJÄRRAN

BACHELOR PROGRAM

ANTON BOMAN

2016

INNEHÅLLS- FÖRTECKNING

HISTORISK REFLEKTION	4
1.1 SKEPPS- OCH INDUSTRIHAMNEN	6
1.2 EN NY MÖJLIGHET	8
1.3 EN MENINGSFULL DIALOG	11
HAMNENS INTEGRATION	12
2.1 ESTETISK ANPASSNING	14
2.2 STRUKTUR FÖR FÖRÄNDRING	17
2.3 ANVÄNDARNAS INNEHÅLL	20
ANALYS AV BELÄGENHET	23
3.1 AKTIVERINGSPUNKTER	25
3.2 NYA FÖRBINDELSER	29
3.3 GRÖNLANDSKE HANDELSPLADS	30
FUNKTIONELLA POTENTIAL	34
4.1 INDRE BYEN - HANDEL	36
4.2 CHRISTIANSHAVN & HOLMEN - KULTUR	39
4.3 KONKLUSION AV OMRÅDESANALYS	42
4.4 FUNKTIONELLA SPÄNNINGAR	44
PERSONLIG INTENTION	46
KONTEXTUELLA FÖRUTSÄTTNINGAR	48
5.1 TECKNINGEN SOM REFLEKTION	48
5.2 PLATSENS FYSISKA AVGRÄNSNING	50
5.3 TRANSPARENS	53
5.4 ESTETISKA RAMAR	54
BYGGNADENS RUMPROGRAM	56
INLÄMNINGSFORMAT	58

HISTORISK REFLEKTION

Enbart ett fåtal av oss har vistats regelbundet i hamnområden, men ändå har de flesta sinnesbilder av vad en hamn är eller borde vara. Oavsett om dessa bilder associeras med något positivt eller negativt så har de vanligtvis en distinkt likhet - hamnen är ett område i stor kontrast till den resterande stadsmiljön. På grund av detta blir den ofta porträtterad som en plats med annorlunda funktionalitet och uppsättning av regler. Köpenhamn hamns viktigaste funktion har alltid varit att förena staden med havet och låta den omfamna omvärlden. Det skapar en väsentlig förbindelse till det som ligger bortom horisonten och ett sätt för staden att utbyta kunskap och varor med andra regioner och kulturer. Denna koppling har varit totalt avgörande för den lokala ekonomin och var därför en av de främsta fokuspunkterna i utvecklandet av Köpenhamn under flera århundraden. Denna en gång så viktiga hamn har på senare tid förlorat sin traditionella roll och dess tidigare tydligt urskiljande karaktär.

1.1 SKEPPS- OCH INDUSTRIHAMNEN

Hamnen har ursprungligen setts som en plats man kunde försvinna in i för att glömma vardagen och i stället drömma om exotiska skepp och deras härkomst. Hamnen var en plats där ett myllrande liv infann sig, i en tid då det som fanns utanför hamnen ansågs mystiskt och spännande. Men under denna tid, med sökande efter kategorisering med hårda linjer och klara koncept, betraktades hamnen som något som inte riktigt var en del av varken stad eller omvärld. En tröskel mellan det kända och det okända.

När västvärlden industrialiserades blev hamnen senare många gånger industrialismens symbol. Den erbjöd en mängd nya arbetstillfällen och blev snabbt präglad av det industriella landskapet. Hamnen hade fortfarande kontakt med omvärlden men avskärmades successivt mot staden. Dessa föreställningar om hamnen som något med tröskelkaraktär blev snabbt mer påtaglig. Barriärer i form av järnväg och annan infrastruktur skapades mellan hamnen och den resterande stadsmiljön. De stora industrierna inhägnades och hamnen blev snabbt en mer avskild plats som inte längre besöktes lika frekvent. Industrihamnen sågs som något folktomt och otillgängligt, en plats med förorening och stora skorstenar, utsläpp i vattnet och förorenad jord. I Köpenhamn var det framför allt Sojakagefabriken som förorenade vattnet och tvingade år 1954 den sista badanstalten i Köpenhamns hamn att stänga, vilket markerade att hamnen inte bara var laglös utan också uppfattades som en direkt hälsofara. Under de senaste 30 åren har dock industri och transport både regionalt och internationellt genomgått stor förändring.

Världens länder har ingått en globaliseringsprocess där ekonomi, politik och kultur knutits närmare, vilket medfört ökad konkurrens. Denna process, där traditionella industriyrken har blivit utbytta mot yrken inom IT, kultur och andra professionella tjänster, är till stor del ansvarig för industrins försvinnande från Köpenhamns innerstad. Denna utveckling, tillsammans med teknologiska landvinningar, har inneburit en reduktion av arbetskraft samtidigt som skepp tillåts att bli exceptionellt större. I Köpenhamns fall har detta medfört att delar av hamnindustrin försvunnit eller förflyttats till stadens utkant där det finns möjlighet att manövrera större kranar och containertrafik. Stora hamnar som i Antwerpen och Göteborg däremot, specialiserar och fortsätter att expandera. Detta tvingar mindre hamnstäder som Köpenhamn att utveckla en stor del av dess industriella tillverkning och transportfunktion i och med att de inte längre kan konkurrera med de större hamnarna.

J.C. Dahl, 1846

1.2 EN NY MÖJLIGHET

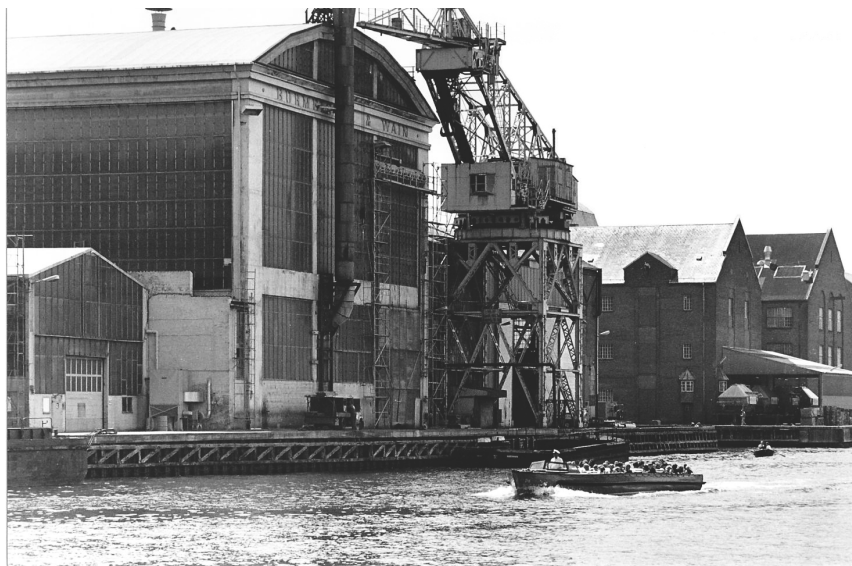
Specialisering och försvinnande av funktion är därför nyckelord i beskrivningen av hur utvecklingen har sett ut för många moderna hamnstäder runt om i världen. Hamnen i centrala Köpenhamn förlorade några av sina sista industriella funktioner under 1980-talet och efterlämnade ett lapptäcke av tomma markareal som staden skyndsamt var tvungen att planera nya program för. I många år stod hamnen mer eller mindre funktionslös och betraktades som en mystiskt plats som passerades på väg till universitetet på Amager eller flygplatsen i Kastrup. Den plats som tidigare varit full av transport och produktion var nu ett öde landskap, utsatt för decennier av föreningar från de industrier som en gång opererade där. Industrins försvinnande från Köpenhamn öppnade dock upp hamnen för ny transformation. Det var i detta rum som staden kunde uttrycka hopp för framtiden. Det var här man kunde och fortfarande kan se nya visioner av hur staden borde utvecklas och skapa möjligheter att bli ett ledande exempel för andra städer att följa.

Hamnen har tidigare varit centrum för både jordbrukssamhällets och industrisamhällets stora visioner. När de industriella funktionerna försvann blev det därför naturligt att ersätta dem med informationsålderns program. Detta har dock krävt en fundamental förändring av hamnen, den har tvingats att integreras med den resterande stadsmiljön vilket inneburit att den förlorat sin tidigare tröskelkaraktär. Det är denna utveckling som ägt rum under informationsåldern och fortfarande äger rum än idag.

Är vi då nöjda med hur våra städer byggs idag och bör denna pågående utveckling få diktera hamnens framtid?

Vanligtvis känner vi en djup känsla av nostalgi för hur städer har utformats historiskt. Idag är det som om våra städer förändras sig snabbare än vi förmår att ändra våra levnadssätt. Det lämnar oss i en samtida kris där vi har svårt att bestämma oss för hur våra offentliga utrymmen ska utformas, eftersom vi helt enkelt inte kan säga med säkerhet vad som fungerar idag. Det är inte heller längre en tydlig kraft som bestämmer stadens utformning. Genom historien och i takt med globaliseringen har många fler aktörer introducerats som nu alla agerar på marknaden. Ekonomi, byråkrati och ett flertal andra parametrar dikterar villkoren för utvecklingen av stadsmiljön. Hamnen är idag den plats där detta kanske ses allra tydligast. Det är i hamnen alla olika viljor och krafter kämpar för lämpligheten av deras avsikter för utvecklingen av den attraktiva hamnfronten. Befolkningen verkar dock vara oense gällande dessa visioner. Olika intressen och ideologier bryter på hamnfronten och avspeglar olika utmaningar i stadsutvecklingen. Hamnen är därför en återspeglning på våra moderna livs komplexitet. Vad den samtida utvecklingen även visar är att hamnen som ett konstant förnyande rum i kontakt med både stad och omvärld nu är på väg att försvinna. Det kända och det okända glider längre från varandra och denna tröskel som hamnen tidigare utgjort är på väg att cementeras som en del av den resterande stadsmiljön.

Denna integrering eliminerar inte bara hamnens tröskelkaraktär, men raderar även mycket av det industriella kulturarvet. Hamnen har i vissa sammanhang möjlighet att skapa något annorlunda jämfört med vad Köpenhamns historiska centrum kan. Hamnen behöver inte följa estetiska normer, den funktionstömnda industrin kan klara av att fyllas med nytt radikalt innehåll. Men med hamnens och stadens integrering försvinner hamnens tidigare säregna karaktär. Den är inte längre den mörka, mystiska strimman vatten, utan har utvecklats till ett ordnat attraktivt område med mycket lite kontakt med både omvärlden och dess egna historiska utveckling.

B&W, Rosenkjer- Hallen, 1978

1.3 EN MENINGSFULL DIALOG

“Every new work of architecture intervenes in a specific historical situation. It is essential to the quality of the intervention that the new building should embrace qualities which can enter into a meaningful dialogue with the existing situation. For the intervention to find its place, it must make us see what already exists in a new light.” - Peter Zumthor

Det är denna meningsfulla dialog som är svår att återfinna i Köpenhamn hamns samtida utveckling. Den gamla industrin och transporthamnen transformeras till ett centrum för satsningar på bostadsutveckling, kulturinstitutioner och handel med krav på of-fentlig tillgänglighet med rekreativa aktiviteter. En scen att visa de viktigaste pjäserna på, som ska ge uttryck för nationens kulturella välstånd. Resultatet har lämnat oss med en diffust urban struktur, en hamn som utgörs av heterogena element som kombineras genom en homogen estetik. En plats med väldigt lite skydd mot det kapitalistiska klimatet, vilket leder till att drömmarna om hamnen som något inkluderande ständigt faller för kompromiss. Den hög-profilerade hamnfronten rymmer sammanströmningar av många samhällsviljor och här finns därför möjlighet att skapa något som verkligen kan reflektera vår samtid.

Hur skapar man relation mellan det gamla och det nya? Hur skapar vi ett offentligt utrymme som kan öppna upp sig och inkludera så många möjliga meningar och samhällsskikt som möjligt?

Staden och hamnens integrering är i full gång och om det är vår ambition att bibehålla hamnens tidigare säregna karaktär så måste vi reflektera över hur denna integration bör äga rum.

HAMNENS INTEGRATION

Att integrera Köpenhamns hamnområden med den resterande stadsmiljön sker ofta genom eliminering. Till exempel måste jord där bostäder ska byggas vara fri från föroreningar. Därför spenderas mycket tid och pengar på att rensa jorden och frigöra de tidigare industriella områdena från föroreningar. Kemiska föroreningar blir därför något som jagas och elimineras. Spår av historiens aktiviteter och synder ska inte gå att återfinna. Denna del av det industriella kulturarvet ska därför rensas bort. Det är dock inte bara den “osynliga” delen av hamnens kulturarv som transformeras genom eliminering. Utradering av hamnens synliga spår är även de frekvent förekommande. Byggnader och faciliteter sprängs och avlägsnas för att städa upp och för att göra hamnen känd.

Den förorenade jorden kan enbart transformeras genom eliminering, vilket däremot inte är sant för byggnader. De kan fortfarande återintegreras.

Christiansholm och Skuespilhuset, 2013

2.1 ESTETISK ANPASSNING

Denna återintegrering åstadkommer man genom att beskaffa sig med speciella särdrag i exempelvis industribyggnaden, vilket ger dem ett estetiskt värde. Byggnaderna förhåller sig fritt till det sammanhang särdragen stammar ifrån. Detta frigör betraktaren från den grundläggande betydelsen, vilket gör det möjligt att omtolka industribyggnaden som ett konstverk, en bostad eller något helt annat. Industribyggnader tilldelas element och särdrag som känns igen från andra byggnader och de kan därför ses som en del av en ny ordning eller helhet, i detta fall Köpenhamns stad.

Ett exempel är frösilon som stod tom på Islands Brygge och var en del av den gamla Sojakagefabrikken som stängde 1992. Idag är den transformerad till bostäder. Genom sådan transformation inkluderas tröskeln i ordningen, byggnaden får ett nytt värde och går att kapitalisera på. Industrihamnens gamla byggnader går från en negativ till positiv betydelse. Det som tidigare ansågs fult och smutsigt transformeras till något som anses rått och autentiskt och uppfattas därför som något i stor kontrast till de själlösa nybyggnationerna.

Dessa typer av transformationsprojekt talar i hög grad till platsens och byggnadens individuella historia. De får därför djupare historisk förankring än många andra nybyggnationer, samtidigt som de dock är med i processen att eliminera hamnen och verkets tröskelkaraktär.

Sojakagefabrikken, frösilo, c. 2000

Frøsiloen transformerad av MVRDV, c. 2014

I detta fall har en frösilo omtolkats och blivit bostäder. Ingreppet innebär att estetiken normaliseras och programmet läses. Detta exempel kommer dock ha svårigheter att genomgå en likartad transformation igen i framtiden, eftersom programmets form inte tillåter transformation på ett liknande okomplicerat sätt. De industriella hamnbyggnaderna kan fyllas med nytt radikalt innehåll eftersom deras form tillåter detta. Formen och uttrycket är så programmatiskt neutralt att möjligheterna för vad de kan återanvändas som är i princip obegränsade. De flesta transformationsprojekt eliminerar dock denna möjlighet till vidare utveckling och framtida visioner för byggnaden. Från att funktion har följt form så tvingas nu formen följa funktionen. De framtida programmen kommer därför med hög sannolikhet att fortsätta vara bostäder eftersom formen nu dikterar detta.

Kommer vi då kunna förutse vad staden behöver eller vad omvärlden kommer kunna erbjuda?

2.2 STRUKTUR FÖR FÖRÄNDRING

Ett annorlunda exempel och tillvägagångsätt för integration är Christiansholms och Refshaleøens olika hallar. Här återfinns industriella hamnbyggnader temporärt transformerade till matmarknad, klättercenter, utställningslokal, experimentarium och så vidare. De nya programmen förändrar dock inte byggnadernas konstruktion eller ursprungliga estetik. Rummen transformeras genom innehåll, personer och företag utnyttjar hamnens tröskelkaraktär till att skapa spänningar, kreativitet eller konst i ett område på kanten av den kända staden.

Förråringshall på Christiansholm

Förvaringshall på Christiansholm

Övergivna industribyggnader är ofta eftertraktade av personer och företag som är experimenterande och gränssökande. De som söker efter att utmana den etablerade ordningen och att vara i kontakt med en större omvärld. Att etablera sig i hamnen kan därför vara med att stärka personen eller företagets kreativa image och tillslut hjälper de och deras aktiviteter att få hamnen att integreras med staden på ett annat sätt. Deras ingrepp på själva byggningskroppen är oftast minimal vilket i detta fall möjliggör hallarna att kunna tömmas på det nya innehållet och återigen transformeras till något nytt i framtiden, här slipper verket att falla för kompromiss.

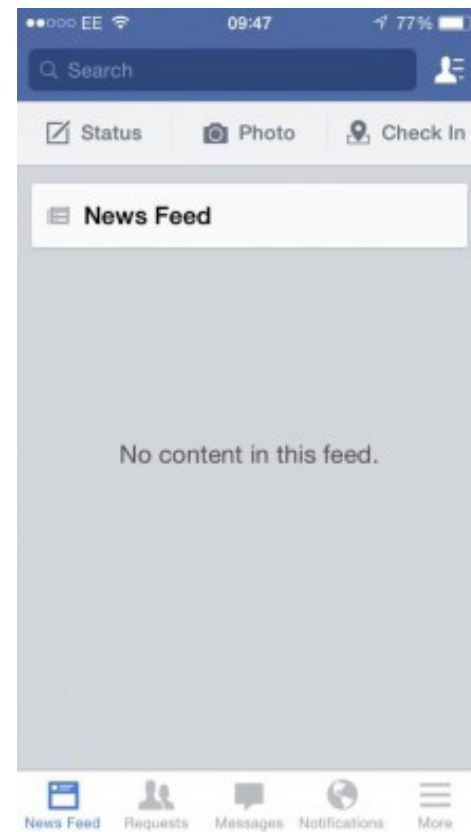
På så sätt är hallarna inte enbart estetiskt men också funktionellt refererande till hamnens historia men är fortfarande med att skapa något högst samtida. I hallarna möts staden och omvärlden under nya tillvägagångssätt. Byggnadernas form är öppna abstrakta strukturer där Köpenhamns befolkning beslutar om dess konkreta samtida innehåll, ingenting ses som permanent men snarare som något i ständig diskussion och förändring. I detta fall följer funktion form utan att bli låst. Sammanströmningar av de många samhällsviljor som finns på hamnfronten sammanträder här på ett mer demokratiskt sätt och bidrar på så vis till att skapa något unikt som överskrider samhällsskikten.

Det är under dessa premisser som exempelvis Christiansholm fortfarande bibehåller hamnens tidigare tröskelkaraktär i en annars kraftigt normaliserad integrering av hamnen. Hallarna behöver inte enbart betraktas som industriella hamnbyggnader tömda på funktion, utan kan snarare ses som en del av det industriella kulturarvet som funnit ny funktion och ligger i framkant av samtida uttryck och levnadssätt.

2.3 ANVÄNDARNAS INNEHÅLL

I en detta sammanhang kan hallarna liknas med sociala medier. Företag som Facebook, Twitter och Instagram står för en öppen struktur precis som hallarna och dessa strukturer behöver fyllas med användarnas innehåll. Utan användarnas medverkande fullgör inte sajterna sin funktion. Det är genom dessa medier vi kommunicerar och uttrycker oss. Internet har blivit platsen där vi införskaffar oss information och idag omfamnar omvärlden. Det är inte längre skepp som kommer i hamn med exotiska varor utan snabba klick på olika hemsidor.

Politiker och arkitekter försöker idag att förutse vad Köpenhamns hamn kommer att användas till i framtiden. Precis som regeringar ofta tror att det går att förutse vad Internet kommer att användas till i framtiden. Det är endast Internet användare som bestämmer det. Det är deras kreativitet som sätter gränsen och om man försöker förutse dess utveckling så begränsar man den. Det är på så vis Internet hålls öppet. Detta borde därför även vara sant för hamnens utveckling. Genom att försöka förutse vad den kommer att behöva eller kommer att användas till så begränsar vi den och förr eller senare låser vi den i ett oföränderligt stadie. Ett stadie där hamnen inte längre kommer uppfattas som en tröskel i kanten av samhället utan enbart som ännu en nybyggd stadsdel men med närhet till vatten. För att undvika detta bör Köpenhamns befolkning likt Internets användare tillåtas vara mer delaktiga i hamnens utvecklingen och dess byggnader. Det är de som kan fylla hamnen med nytt, föränderligt liv och därför även bibehålla hamnens viktigaste funktion som kontakten mellan stad och omvärld, det kända och det okända.

“What we have in common isn’t one knowledge about which we agree, but a shared world about which we disagree.”
- David Weinberger

I denna integrerande process som Köpenhamns hamn nu genomgår är det viktigt att inte bli bakåtsträvande eller nostalgisk men snarare börja ifrågasätta hur denna process borde se ut. Vad som är viktigt att ha i åtanke är att hamnen traditionellt är en del av staden som kan något helt särskilt och borde därför omtänksamt integreras utan att den förlora dess säregna kvaliteter. Detta demokratiska rum som nu är på väg till att försvinna kräver inte längre att vara beläget på kajkanten men borde fortfarande infinna sig där på grund av hamnens samtida kapitalistiska utveckling. Hamnfronten har snart blivit cementerad som en bakgård för de privilegierade eller en plats för nationen att visa sitt kulturella välstånd. Hamnen är en plats som nästan hela stadens befolkning romantiserar och drömmer om, dessa människor borde därför tillåtas att delta i utvecklingen av dess framtid. Hamnen har möjlighet för att ge oss ett historiskt fotfäste, ge oss hopp om framtiden och sammankoppla människor med varandra och deras omvärld.

Det är utifrån denna reflekterade del av programmet som nu ett initiationstagande ska utspela sig. Det är utifrån dessa problematiker som undersökts ett nytt ingripande i hamnstaden ska äga rum. Ett ingrepp i form av personligt arkitektoniskt projekt.

ANALYS AV BELÄGENHET

Köpenhamns vilja för integration mellan stad och hamn har tydligt fokuserats runt stadens historiska centrum, mer preciserat till områdena längs kajkanten mellan Langebro och Langelinie. Idag sprider sig dock processen ännu längre ut i områden som Nordhavn och Sydhavn, där visionerna för transformationen ses i en helt ny skala. Därav blir det än viktigare att se denna utveckling genom programmets problemställning. Ett alternativt sätt att betrakta och behandla denna integrationsprocess efterfrågas, där hamnens historia och dess tröskelkaraktär inte behöver elimineras. Det är inom detta spänningsfält och denna problematik som programmet undersöker stadens behov tillsammans med dess potential.

Skuespilhuset, 2016

3.1 AKTIVERINGSPUNKTER

Den äldsta delen av hamnen har genomgått en utveckling från skeppshamn till industrihamn, till dagens integrerade hamn. Att hamnen i detta sammanhang beskrivs som integrerad är på grund av dess tröskelkaraktär och industriella historia, som tydligt demonstreras i detta område. Den inre hamnen omsluts av Köpenhamns historiska kärna och blir på så sätt centrum för debatt där flest viljor, samhällsskikt och ideologier slås samman. Staden har därför haft en tydlig målsättning att integrera denna del av hamnen under hög uppmärksamhet. Här har staden valt att investera i stora satsningar på bostadsutveckling och kulturella institutioner. Intentionen har varit att skapa aktiveringspunkter i en hamn som tidigare ansetts otillgänglig och folktom. Dessa byggnader i form av skådespelarhus, opera, kungligt bibliotek etc. ska locka människor, med förhoppningar om att hamnen ska kunna betraktas som mer allmänt välbekant. Inspirationen till detta tillvägagångssätt kan möjligtvis ha kommit från hamnstäder som Bilbao eller Sydney, som har en liknande problematik.

I Köpenhamn attraherar dessa byggnader på utsidan, men bjuder inte in. De skapar ett band av juveler längs kajkanten som enbart är till för att se på, men inte röra. De är placerade på ett sådant sätt att de uppträder avskärmande och uteslutande. Entrépartierna, som många gånger är byggnadernas "framsida", vänder sig mot kajkanten och vattnet. Det känns förvirrande att möta dessa gigantiska volymer och deras avvisande fasader efter att ha rört sig i en mer gästvänlig stadsmiljö. Många av programmen tillåter inte en offentlig genomströmning av människor. Det krävs ett ärende i byggnaden för att ett besök ska anses acceptabelt. Dessa byggnader upplevs därför vanligtvis endast på långt avstånd, genom sina stora fasader. De skapar väggar på kajkanten där alldagligt liv inte förekommer. Denna utveckling har resulterat i att hamnen blivit allmänt känd, men den tilläts inte vara med och bidra till förbättring i stadslivet. Bostadsutvecklingen går i en liknande riktning där hamnen fungerar som bakgård för de privilegierade, som i sin tur arbetar för att få offentligheten att successivt uteslutas.

Dessa byggnader vänder sig mot omvärlden och etablerar en tröskel, både kroppsligt såväl som programmatiskt. Det skulle därför kunna argumenteras för att de bidrar till hamnens tröskelkaraktär. Eftersom detta dock inte är intentionen, kan det istället betraktas som misslyckade ansträngningar att försöka skapa integration mellan stad och hamn. Denna nya tröskel har inte tidigare bevitnats och bidrar heller inte till stadens välmående i dagsläget. Osympatiska stadsrum skapas längs vattnet, där ambitionen troligtvis har varit att inkludera offentligheten. Problematiken med integrering genom aktiveringspunkter har lett till att ett ökat antal rekreativa program har efterfrågats i hamnen. Under sommarhalvåret kan hamnen kort och intensivt ses som ett "nytt" stadsrum som kommer till liv. Hamnen kan då besökas och uppskattas genom utomhusaktiviteter. Detta avtar dock snabbt igen när årstiderna skiftar och värmen försvinner.

Det Kongelige Bibliotek, 2007

Inderhavnsbroen, 2015

3.2 NYA FÖRBINDELSER

Ett försök att göra dessa platser mer inkluderande och allmännyttiga har varit att etablera ett flertal gång- och cykelbroar. Cirkelbroen, Inderhavnsbroen, Trangravsbroen och Proviantbroen är exempel på broar som under de senaste åren etablerats. Det kan ses som en reaktion på integrationens tillkortakommanden. Den inre hamnen är just nu en plats som många gånger ses som icke fungerande och exkluderande, vilket man nu önskar åtgärda

Med dessa nya broar kopplas flera stadsdelar ihop på ett nytt sätt. Inderhavnsbroen förenar Indre by med Christianshavn och Trangravsbroen förenar Christianshavn vidare med Holmen och Christiansholm. Dessa nya broar kommer innebära alternativa och förändrade rörelsemönster i området och mellan stadsdelarna. Det kan ses som ett försök att tillgodose allmänhetens efterfrågan på of-fentlig lättillgänglighet, en eftertraktad insats i arbetet med att få hamnen att kännas mer inkluderande. Förändringarna i områdets infrastruktur kommer tillföra nytt liv till en annars lugn och svår-tillgänglig del av hamnen. Det skapar därför en högst samtida och intressant möjlighet att kommentera och diskutera hamnens tidig-are integrationsprocess, tillsammans med dess framtida möjligheter.

Trangravsbroen, 2015

3.3 GRØNLANDSKE HANDELSPLADS

Centrum för denna nya sammanflätning kommer att ses där stadsdelarnas gränslinjer möter varandra och broarna förenar dem. Inderhavnsbroen går från Nyhavn till den Grønlandske Handelsplads på Christianshavn, som i sin tur leder vidare till Tranegravsbroen som skapar kopplingar till Christiansholm och resten av Holmen. Den Grønlandske Handels Plads blir därmed rummet där detta nya liv kommer att ha sin cirkulationspunkt.

Den Grønlandske Handelsplads har tillsammans med Krøyers Plads har varit en del av en ö som anlades under mitten av 1700-talet. Ursprungligen var utrymmet mellan Wilders Kanal och den nuvarande Tranegraven en del av stadens hamnbassäng. Det placerades ett skeppsvarv vid Wilders Plads och resten av ön fylldes så småningom med små gårdar, verkstäder, lagerutrymmen och bostäder. Den Grønlandske Handelsplads togs över av Det almindelige Handelskompagni 1747, som främst handlade med Grönland, Island, Finnmark och Färöarna. Det stora packhuset som idag utgör ramen för Nordatlantens Brygge byggdes 20 år senare. I mer än 200 år blev torkad fisk, saltad sill, valspäck och lossat skinn lastat och och lagrat på området, innan det såldes vidare till den europeiska marknaden.

Den Grønlandske Handelsplads, 1818

Grønlandske Handelsplads, 1955

Många Grönländare, Islänningar, Färöingar och Danskar har genom historien seglat till och från Den Grønlandske Handelsplads, som var det första fastland som beträddes efter de långa resorna på Nordatlantiden. Packhuset har under platsens långa historia kompletterats med mindre kringliggande packhus. Vissa står kvar än idag, medan andra har rivits. Under 1980-talet togs beslutet om att arbetet med utvecklingen av platsen skulle påbörjas. Krøyers packhus restaurerades 1992 och rymmer idag Arktisk Institut og Institut for Eskimologi. Vidare öppnades Nordatlantens brygge 2003 som kulturcenter med idén om att återuppliva den historiemättade platsen och skapa en mötesplats för Nordatlantiskt samarbete, kultur och konst. Här kan man idag finna utställnings-, konferens-, och sällskapslokaler.

Den Grønlandske Handelsplads har tidigare förenat stad och omvärld och kommer nu förena två stadsdelar och de människor som lever och vistas där. I och med Inderhavnsbroen som genomgått många motgångar och nu förväntas öppna under 2016 så kommer platsen fyllas med nya genomströmningar av liv från många olika samhällsskikt. Ett nytt tempo kommer att infinna sig och platsen som nu genomgår en grundläggande förändring infrastrukturellt, bör därför tillmötesgå detta genom att anpassa sig. Platsen erbjuder därför en särskild möjlighet för staden att visa ett alternativt samtida tillvägagångssätt för integrering mellan stad och hamn. Dagens utformning av platsen är inte anpassad till dess nya ändamål och den lever därför inte upp till dess möjliga potential. Den ligger oförlöst och det är här programmet finner sin belägenhet.

Grønlandske Handelsplads, 2014

FUNKTIONELLA POTENTIAL

Det nya arkitektoniska projekt som förväntas implementeras ska kunna sammanväva och invitera mångfald. I detta vägskalet mellan Indre byen, Christians havn och Holmen så blir det viktigt att byggnadens funktionella program sammanställs genom individuella analyser gjorda enskilt i de olika områdena. På så sätt kan stadsdelarna granskas var för sig och det blir möjligt att arbeta fram en konklusion där det tydligt framgår vad stadsdelarna individuellt behöver, samt vad de kan erbjuda varandra. Denna ingångsvinkel söker en samtida möjlighet att lösa det funktionella programmet.

Christianshavn / Holmen

Indre By

4.1 INDRE BYEN - HANDEL

Om handeln en gång koncentrerades runt hamnens import och export, har denna funktion nu flyttat sig längre in i stadsrummet. Strøget med parallellgator och köpcentrum som Illums og Magasin du Nord utgör nu istället stadens handelskärna. Till detta relativt lilla område söker sig stadens invånare och turister för att ta del av ett utbyte med varor, tjänster och kapital. Det är i stadens mest människofyllda rum man strosar, stressar, shoppar och livnar sig. En plats många besöker för att komma i kontakt med stadens puls, pulsen som just nu lockar mer än någonsin tidigare.

Det sedvanliga rörelsemönstret innebär att först anlända till Kongens Nytorv och röra sig längs Strøget, för att sedan nå fram till Rådhuspladsen. Rörelsen kan också, vanligtvis för turister, starta vid Hovedbanegården för att sedan fortskrida längs Strøget tills Kongens Nytorv nås. Därifrån fortsätter promenaden vidare genom Nyhavn och avslutas abrupt vid hamnens kajkant. Där tar handelns kvarter slut, man lämnas med en kort ögonblicksbild av Köpenhamns hamn och tvingas återvända samma väg man kom. I denna stadsdel är det främst handeln som lockar, trots att handeln här inte skiljer sig nämnvärt från andra delar av staden. Handeln i innerstaden isoleras genom gågator och enkelriktade vägar, vilket medför att vardagligt liv inte kan inkräkta. Här har det en gång breda handelsutbudet reducerats och motsvarar det utbud som idag även finns i många köpcentrum. Genom att koncentrera handeln till vissa områden av staden, skapas de folktomma stadsrum som idag kan ses i handelns omkringliggande områden i innerstadens hamn, samt i områden som Ørestad och Kalvebod Brygge.

Støget, Indre Byen

Inderhavnsbroen möjliggör en förändring av detta, eftersom turisternas promenadstråk och det centrala handelsområdet kan förlängas och blandas med vardagligt liv på den Grønlandske Handels Plads. Detta område har nu möjlighet att fungera som en knutpunkt för både handel och turism, genom införandet av ett nytt arkitektonisk projekt i hamnens rum. Programmet har möjlighet att både låta liv passera platsen, men även att attrahera och bjuda in. Området kan bli en samlingspunkt där vardagligt liv och handel kan samexistera.

Handel har haft en avgörande betydelse för platsen och hamnens historia och i denna samtida kontext är det därför enkelt att argumentera för varför handeln borde få fortleva där. Hamnen saknar ett liv som inte är avhängigt de få varma sommarmånaderna och att återuppliva handeln är ett sätt att ge både staden och hamnen något de behöver. Den koncentration av liv som handeln innebär kan få bryta sig lös och inta de ödsliga kvarteren runt hamnens kant.

4.2 CHRISTIANSHAVN OCH HOLMEN - KULTUR

Det område som särskilt gagnas av Inderhavnsbroens öppnande är Christiansholm och Holmen. Dessa områden, som tidigare varit en del av den kungliga marinbasen, genomgick stora förändringar under 1990-talet och öppnades då för allmänheten. Idag präglas området framförallt av kreativa företag och skolor men har också genomgått stora satsningar inom bostadsutveckling. Denna bostadsutveckling, med delvis intressanta projekt som Torpedohallen, har likväl inte lyckats frambringa liv i området. Denna del av staden har ansetts svårtillgänglig med dess placering i hamnens periferi. Den lilla genomströmning av liv som funnits på platsen har även aktivt motarbetats. Det har försökt åstadkommas genom svårtillgänglig infrastruktur och exempelvis kajområden av offentlig karaktär som i stället gjorts privat. Det är framförallt bostadsutvecklingen som renderar miljön i området steril. Den begränsar den aktivitet, energi och kreativitet som skulle kunna finnas på platsen.

Även skolorna har en inbördes problematik - den sammansmältning av kreativa discipliner som campusområdena anstränger sig för att utgöra, tillhandahåller ytterst få möjligheter för interdisciplinärt samarbete, diskussion och uttryck. Rytme konservatoriet, Statens Scenekunstscole samt Arkitekt-, Design- och Filmskolen utgör grundlaget för en gemensam kreativ miljö, men interagerar dock sällan med varandra. Det finns behov av att bilda en samlingsplats där förbättrad samhörighet mellan skolorna kan skapas. Ett rum utan anknytning till en specifik institution, som i stället uppmuntrar interaktion och dialog mellan alla dessa olika kreativa utbildningar, fack och människor. Multidisciplinära samtal kan förekomma och behöver kunna ges uttryck för.

Vandflyverhangaren, KADK

Torpedhallen, Vandkunsten arkitekter

Programmet på den Grønlandske Handels Plads kan nu kompletteras med denna typ av rum. Holmen och resten av Köpenhamn är i behov av ett mindre formellt rum för att både skapa och ta del av olika kulturyttringar. Det finns ett flertal låsta traditionella program med byggnader speciellt utformade för dess enskilda funktioner. Vad som dock saknas är ett program av mer flytande och föränderlig karaktär. Byggnader som erbjuder möjligheten till spontanitet i form av mindre utställningar, konserter, framträdanden och dialoger. En kulturell verksamhet som möjligtvis initieras och är under uppsikt av skolornas elever och lärare, eller fackets yrkesverksamma medlemmar, men som allmänheten kan erfara och delta i. Det funktionella programmet kan med sin belägenhet även sammankoppla Holmens institutioner med de utbildningar och aktiviteter som är lokaliserade i Köpenhamns centrum. Byggnaden kan därför även fungera som en knutpunkt i den kulturella promenaden, eftersom den förenar exempelvis Charlottenborg med Holmen, Skuespillhuset med Operan och Nyhavn med Christiania.

4.3 KONKLUSION AV OMRÅDESANALYS

Den Grønlandske Handels plads utgör ramen för ett projekt med potential till ett tvådelat funktionellt program som kan fungera som kultur- och handelscenter. Programmet är ett sätt att artikulera och förstärka den nya genomströmning av liv som kommer infinna sig på platsen i och med öppnandet av Inderhavnsbroen. Det ger möjlighet att kommentera hamnens integrationsprocess och skapa en inkluderande byggnad och stadsmiljö, i meningsfull dialog med hamnens historiska situation och samtida potential.

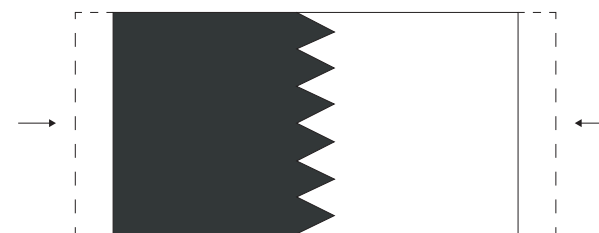
Denna relation mellan handel och kultur kan vid första anblick framstå som abstrakt. Men kombinationen är mer konventionell än vad den låter. Köpcenter har ofta inslag av kulturell natur. Biosalonger, modevisningar, boksigneringar, konserter och liknande är vanligt förekommande i handels miljö. Precis som kulturhus nu idag ofta har inslag av handel - caféer, designbutiker, restauranger, barer och bokhandlar är lika vanligt förekommande i kulturhus som i köpcenter. Det som skiljer programmen åt är dock otvivelaktigt var huvudfokus ligger. Denna uppdelning av fokus attraherar vanligtvis olika typer av människor i olika situationer.

Vad har ovan nämnda fenomen för inbördes relation till varandra? Hur kan denna relation ta sig uttryck för att gagna staden och dess invånare?

Handel / Kultur

● *Handel* / ○ *Kultur*

Köpcenter / Kulturhus

● *Handel* / ○ *Kultur*

4.4 FUNKTIONELLA SPÄNNINGAR

Kultur kan användas i en bred bemärkelse, exempelvis skapande kultur såsom musik och konst. Ordet används även för att benämna värderingar och erfarenheter som människor delar. Användandet av kulturbegreppet ingår i processer runt makt, identitetsskapande och för att hävda sig i politiska eller sociala sammanhang. Detta leder till att det blir svårt att bedriva kultur i lokaler där pengar, oavsett om det gäller hyra eller vinst, är i fokus. Lokaler och byggnader för kultur bör därför vara fria att fyllas med verksamhet som inte förklaras, legitimeras eller väljs på grund av att verksamheten är lätt att tjäna pengar på. När kulturens värde ska vara vinstdrivande och marknadsförande, har de stora kultureventen en tendens att bli för allmänna. Handeln och ekonomin tvingar på så sätt ofta kulturen till kompromiss.

Byggnader och lokaler för kultur blir allt mer lika varandra, vilket innebär att det blir lättare att fylla dem med kultur som människor är beredda att betala för. Det blir gynnsammare att bygga mer ”generiska” byggnader som operahus och skådespelarhus, där en blick av utsidan även hintar om hur innehållet ser ut. Den globaliserade kulturmarknaden gör det attraktivt för städer och regioner att producera mer likriktad kultur, eftersom det blir enklare att marknadsföra i en globaliserad ekonomi. Det är lättare att marknadsföra något som människor redan känner till. En utveckling som Köpenhamns hamn nu har fallit offer för efter att den industriella funktionen försvann. Men när staden använder kultur för att sticka ut, tar den sig även rätten att definiera vad kultur är. När något marknadsförs gäller det att paketera det snyggt för att en viss målgrupp ska attraheras av det. Eftersom kultur är oändligt mångsidigt blir det en maktutövning att välja ut vad som ska synas och säljas.

Besluttagarna är mån om att skapa en vacker monolog i Köpenhamns hamn och är därför villiga att tysta andra röster som vill höras. Massproducerad kultur på den globala marknaden står i motsättning till den lokala kulturen, eftersom den sistnämnda kräver mer. Den kräver att människor får uttrycka sig fritt, att gränserna för vad kultur är och kan vara måste utvidgas, vilket i sin tur kräver längre tid. De sociokulturella förändringar som globaliseringen för med sig urholkar på olika sätt samhällets politiska institutioner och kulturen själv. Den politiska makten i samhället verkar ha flyttats bort från lokalt och nationellt bundna institutioner och makten återfinns istället i den globaliserade ekonomin. Kulturen blir politisk, vilket framför allt påverkar den lokala kulturen allt mer. Alltså avgör den globaliserade marknaden och ekonomin i allt större utsträckning vilken kultur som är bra eller dålig, eller vilken kultur som är värd att satsa på och låta utvecklas.

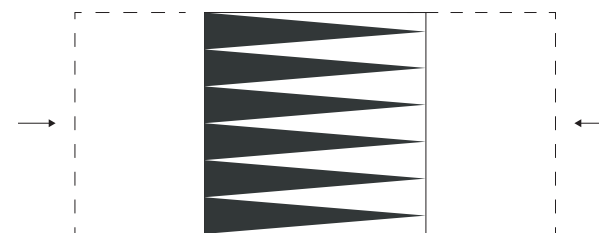
Köpenhamn är därför i behov av en byggnad som är öppet för alla och där möjligheterna är större än begränsningarna. Invånare behöver ett rum med fokus på att bygga upp och praktisera den kultur de själva tycker saknas i staden. Istället för att låta ekonomi och handel diktera kulturens förhållanden, kan det vara intressant att se ett motsatt förhållande, där lokal kultur influerar handeln. Detta är vad ett nytt arkitektoniskt projekt på den Grønlandske Handels Plads kan erbjuda. En byggnad som har möjlighet att överbrygga denna funktionella uppdelning som vanligtvis finns och skapa en integration mellan de två fenomenen som inte tvingar kulturen att kompromissa. På så sätt inbjuds en mångfald av människor till att ingå i en ny typ av utbyte av varor, tjänster, tankar och uttryck.

PERSONLIG INTENTION

Intentionen med projektet är att låta hamnen förbli en del av staden som skiljer sig från den resterande stadsmiljön. Ett rum som kan fyllas med nytt innehåll och vara föränderligt och inbjudande.

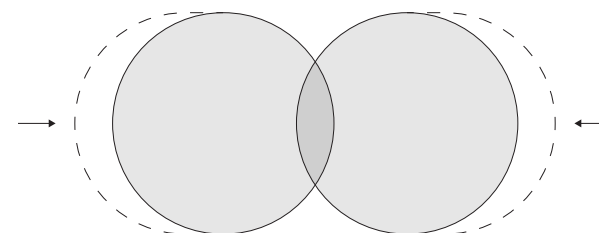
Önskan om att teckna ett kultur- och handelscentrum på den Grönlandske Handelsplats grundar sig i en historisk reflektion och samtida analys. Hamnen är det stadsrum som idag är centrum för debatt. Ett stort antal viljor, samhällssikt och ideologier drabbar samman och många skiljda åsikter uttrycks om hur hamnens utveckling bör se ut. Problematiken Köpenhamn står inför innebär att hamnen inom kort kommer att cementeras som ännu en gentrifierad stadsdel med närhet till vatten. Ekonomisk och kulturell tillväxt medför att kulturens fokus blir att vara vinstdrivande. Därmed blir det också i högre grad förutbestämt vad den lokala kulturen faktiskt innebär. För att motverka detta kan ett kultur- och handelscentrum upprättas, med möjlighet att attrahera och ge uttryck för den mångfald som behöver representeras i hamnen. Ett centrum där stadens lokala kultur och handel kan spegla våra moderna livs komplexitet och exponeras för vardaglig genomströmning av människor. Hamnen kan förbli den plats som öppnar upp staden för ytterligare framtida möjligheter, om den tillåts vara obegränsad av samtiden.

“We are not moving toward some kind of goal. We are at the goal and it is changing with us.” - John Cage

Handel och kultur inom byggnadens ramar

● Handel / ○ Kultur

Hamnen som tröskel mellan stad och omvärld

○ Stad / ● Hamn / ○ Omvärld

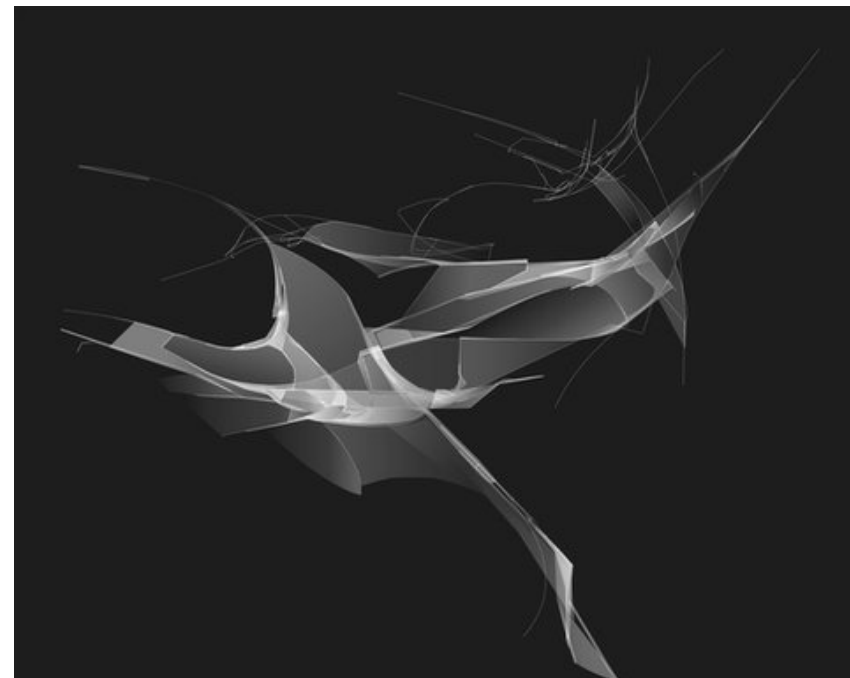
KONTEXTUELLA FÖRUTSÄTTNINGAR

Den kontextuella reflektionen visar att hamnens byggnader många gånger kan något särskilt i och med att de enkelt kan fyllas med nytt, radikalt innehåll. Det är under dessa förhållanden Christiansholms hallar fungerar idag och även anledningen till att de är så populära. Det är en viktig premis i förhållande till bevarandet av hamnens karaktär som något gränssökande och ombytligt. Det arkitektoniska projektets form bör därför inte dikteras av dess samtida funktion, utan snarare etablera struktur för föränderlighet. Byggnadens innehåll blir därför viktigare än arkitekturen vid avgränsning av dess funktioner. Byggnadskroppens form bör därför istället anträffas genom analyser gjorda utifrån platsens förutsättningar och möjligheter.

5.1 TECKNINGEN SOM REFLEKTION

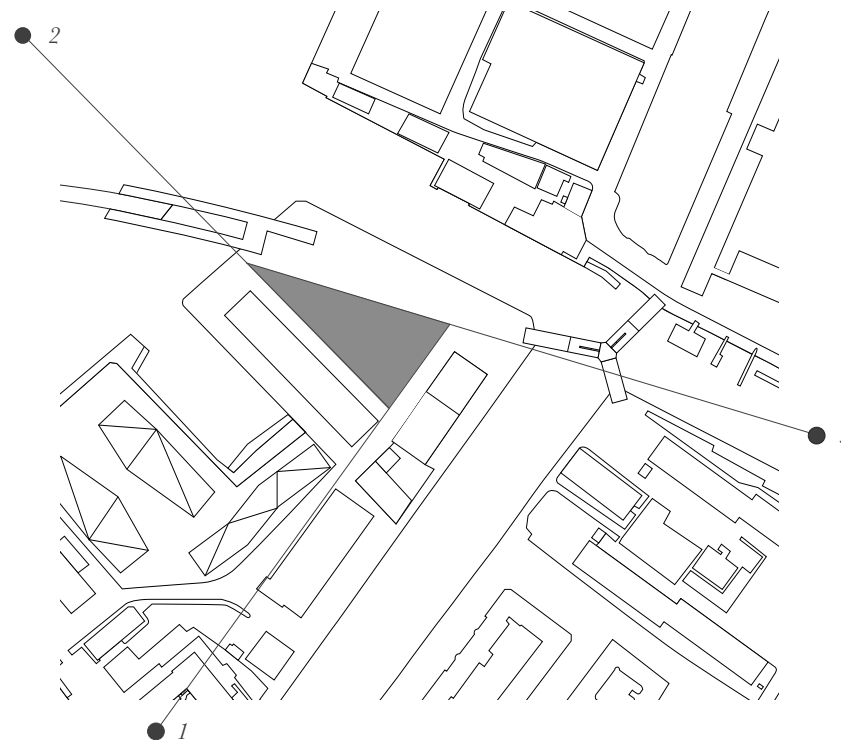
En metod kan vara att studera den Grønlandske Handels Plads genom teckningsmetoder som Cort Ross Dinesen lär ut genom sin salong (Arkitekturtegninen som reflektion). När form inte behöver följa funktion blir det tänkbart att dessa teckningsmetoder kan ge inblick i alternativa tillvägagångssätt för att finna byggnadens utformning.

Teckning ur Arkitekturtegninen som reflektion, 2014

5.2 PLATSENS FYSISKA AVGRÄNSNING

I platsens direkta omgivning finner man två stora volymer som kilar fast platsen mot kajkanten. Byggnadens tillgängliga markareal avgränsas i form av cykel- och gångbanan mellan broarna, Strandgades avslut och packhuset på Nordatlantens brygge. Byggnaden kan därför inte placeras direkt intill kajkanten, men i tätt grannskap till den. Begreppet "kanten", som ofta används i relation till att bygga nära hamnfronten, blir inte lika betydelsefull i detta projekt på grund av platsens avgränsning. Denna placering tillsammans med programmets funktionella krav blir avgörande för byggnadens volym och typologi.

Platsens avgränsning i plan

1, Strandgade / 2, Nordatlantens Packhus / 3, Cykelväg

Kulturhuset, Stockholm

5.3 TRANSPARENS

Transparens blir ett viktigt begrepp i förhållande till byggnadens funktion och stämning. Den ska vara transparent i förhållande till programmets innehåll och den aktivitet och det liv som infinner sig. Denna transparens får även gärna överskrida till, och ges uttryck för i byggnadens arkitektur. Det finns ett flertal sätt att uppnå transparens inom arkitektur, men med byggnadens belägenhet och det nordiska klimatet i åtanke, är glas säkerligen det mest effektiva. Med en nordlig positionering i skuggan av det stora packhuset på Nordatlantens Brygge skapas optimala förhållanden för transparens med glas. Solljus kommer inte att reflekteras direkt i fasaden, utan kommer istället erbjuda insyn i byggnaden och exponera dess interiör både dag och natt.

Genom att blotta det liv som infinner sig i byggnaden är det också detta liv som ger byggnaden sin karaktär. Transparensen ska dock kunna uppnås genom att vara uppmärksam över platsens existerande karaktär så att byggnaden anpassas till omgivningen. Platsen markerar på många sätt mötet mellan det tunga och det lätta, det permanenta och det tillfälliga. Monumental arkitektur i tegel möter båtarnas och industrins lätta konstruktioner. Därför bör transparensen kunna infinna sig inom kontextens estetiska ramar.

Byggnaden bör inte sträva efter att konkurrera i uttryck med exempelvis Skuespillhuset, utan förväntas istället söka en stum karaktär. Det viktigaste är att byggnadens användning av transparens upphäver barriären mellan det som finns inne i och utanför byggnaden. Till skillnad från många andra nybyggnationer i hamnen ska projektet uppnå en mer avslappnad och ohögtidlig offentlig karaktär, som inte bara attraherar utan även bjuder in.

Kulturhuset, Stockholm

5.4 ESTETISKA RAMAR

Hamnen har alltid lyckats frambringa en oerhört säregen estetik, oberoende av tidsperiod. Byggnaderna som tidigare fanns i hamnen var oftast ämnade för industriellt arbete eller som förvaringutrymmen. Detta kombinerat med placeringen i stadens periferi medförde att byggnaderna inte behövde följa estetiska normer. Enkla, rationella och kostnadseffektiva byggnader producerades. Byggnadskropparnas storlekar och materialval har dock förändrats genom historien. Detta kan tydligt observeras på den Grönlandske Handelsplats där Nordatlantens Packhus ligger granne med byggnaderna på Christiansholm. En mer historisk karaktär präglar fortfarande denna del av hamnen och skapar ramen för det arkitektoniska projektets estetik.

Dörr, Christiansholm

Arkitektur, Grönlandske Handelsplats

BYGGNADENS RUMPROGRAM

Det funktionella programmet avrundas till ca 2000 kvadratmeter, vilket kan rymmas på platsen i form av en flervåningsbyggnad med uppskattningsvis tre till fyra våningar. Denna typ av volym är något som platsens existerande arkitektur och förutsättningar kan tillåta. Ett projekt i denna skala kan sammanliknas med Torvhallen vid Nørreport station som rymmer 2400 kvadratmeter, eller kulturhuset på Islands Brygge med sina 1400 kvadratmeter.

Gemensamma funktioner:

Garderob	40 m ²
Reception	50 m ²
Administration	60 m ²
Toaletter	90 m ²
Förvaring	100 m ²
Möteslokaler och konferens	110 m ²
Allmänna ytor, trappor, hissar o.s.v.	150 m ²
Takterrass	150 m ²
=	600 m ²

Handelsfunktioner:

Café	100 m ²
Bar	100 m ²
Restaurang	150 m ²
Pop-up stores	300 m ²
=	650 m ²

Kulturella funktioner:

Biljettförsäljning	20 m ²
Föreläsningssal	80 m ²
Biosalong	100 m ²
Scen för dans och konsert	250 m ²
Utställningslokaler / galleri	300 m ²
=	750 m ²

Total

=	2000m ²
---	--------------------

INLÄMNINGSG- FORMAT

Inom loppet av projektfasen utarbetas rum, byggnad och placering parallellt, i utväxling mellan både den lilla och stora skalan. Den slutgiltiga presentationen ska avspegla en förståelse för den de större stadsmässiga villkoren, byggnadens kontextuella relation och djupare bearbetning av utvalda rumsligheter. Projektet kommer att utvecklas under vägen, varför förbehåll för ändringar bör medräknas i inlämningsformaten.

Byggnad:

Byggnad (plan, snitt och fasad vy)	1:100
Rumsligt utsnitt	1:20
Rumsligt utsnitt	1:50

Landskap:

Situationsplan	1:500
----------------	-------

Utarbetas i både modell och teckning

Rumsliga illustrationer

Diagram

Process

